આનંદનો ઝરો

પેટંટ પુસ્તક નામે

રાવ-કવીની રંગતો

રચી છપાવી પ્રસીદ્ધ કર્તા
રાવ-કવી અંબાલાલ પ્રલાદજી.
નિવાસી નડીઆદ. હાલ મુ. કાલોલ.
જીલ્લે પંચમહાલ.

પ્રત ૫૦૦૦ આવૃતી ૧ લી. સને ૧૯૨૦.

આ વીધ વીધ જાતનાં; પુસ્તક અપરંમપાર,
જુ જોતાં જન રાજી થશો, આ ગમ્મતનો ભંડાર.

કીંમત નથીં જ.
મોંઘવારીનાજ માત્ર બે આના.

નડીઆદ શ્રી શારદા વિજય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
શા. હરજીવનદાસ અમરસીએ છાપી.

(સ્ત્રીઓનાં ગુપ્ત દરદોનો કટ્ટો દુશ્મનઃ)

વસુધા પીલ્સ.

ગોળી ડઝન ૧ ની કીંમત રૂ. ૨॥

આ વસુધા પીલ્સ સ્ત્રીએ છુપી જગોએ પાંડેરવથી લોહી તથા પીળું અને સફેદ પાણીનું પડવું તથા અગ ગુમડું ખાતુનું જખ્મ વીગેરે છુપી જગોની તમામ ગરમી એટલે વીસફોટીક, ચાંદી અથવા પેશાબે બળતરા બળ[illegible] તથા કમળનું ફાટવું વીગેરે તમામ દરદોને આ વસુધા પીલ્સ ટુંક મુદતમાં આરામ કરે છે. વળી નરમને લબડી પડેલી ચામડીને સંકોચીને કઠણ અને સુંવાળી બનાવે અને સંસાર સુખ ભોગની પુરી મઝા બતાવે છે. ગોળી રોગી અને નીરોગી બન્નેના ઉપયોગમાં આવે વાપરવાની રીતનુ હેન્ડબીલ દવા સાથે બીડવામાં આ. માટે એક વખત મંગાવીને ખાત્રી કરો.

લખો

જનરલ એજંટ-રાવ કવીની કુંપની. મુ. કાલોલ.
જીલ્લે પંચમહાલ

શ્રી ગણેશાય નમઃ

અર્પણ પત્રીકા.

હતો ભુતકાળમાં હુને ભવિષ્યે છું સદા કાયમ,
સનાતન સુદ્ધ અવનીમાં પ્રકાશું સૂર્યસમ હરદમ.
તપું છું અગનીમાં હુંને વીહરતો વ્યોમ પાતાળે,
ઝબકતો વીજળી પેરે અનંત શક્તિને આધારે.
બધે છું હું બધામાં હું વહું છું વાયુને જોરે,
ધરીને જન્મ બાળકનો રમું છું માતને ખોળે.
ધરીને સ્વાંગ રૂપાળા નીરાળા ખેલ હું ખેલું,
તરૂવર પહાડમાં હુંને નદીમાં નીર થઇ રેલું.
અમર હું એકલો વેદાંન્તના સીદ્ધાંન્ત આધારે,
સમર્પું મારી પોથી હું પડીને ચર્ણમાં મારે.

COMIC POYET.

ઉર્ફે

એ. પી. રાવ કુવી.

સર્વે હક્ક સ્વાધીન.

દોહરો.

સર્વ હક્ક સ્વાધીન પણ, પર આધીન આ પ્રાણ;
એ પર આધીન સ્વાધીન કરે તો ઊંચું પરમાણ.

હાલમાં શું શું વધ્યું ?

રંગન ૧

(કોમીક કવીતા.)

ફસ્ટ વધ્યા બહુ ફોટોગ્રાફર, બીજા બીડીસેલર બહુ,
ત્રીજે નંબર ટી મરચંટો ચોથ તણી હકીકત કહું;
હેર કટીંગ સલુન હાલમાં વોશીંગ કંપની થઇ વીષેશ,
પાન તણી પુષ્કળ શોપો ને બીડીનો જનરલ બીઝનેસ.
કોટાનબ્રોક થઇ ગઇ કંપનીઓ પેઢીઓનો પણ કયાંછે પાર
શોપો બહુ સોડા લેમનની ને હોટલ થઇ હારોહાર
નાટક પણ થયાં ન્યુ ફેશનનાં ઠામ ઠામ થયાં થીએટર,
ને હાલમાં અગણીત એક્ટર મન માંન્યા મઇ મેનેજર.
વધારો વૈધરાજનો તેથી ડબ્બલ વધ્યા ડાકટર,
સવ જને સરવીસ સ્વીકારી કમી થયા કલટીવેટર.
કામ અને કારીગર વધીઆ કંઇક વધી ગયા કંટ્રાકટર,
નથી કમીના રહી નેટીવમાં મનમાંન્યા થઇ ગ્યા મીસ્ટર.
કોઇ ઇન્સપેક્ટર કોઇ ઓડીટર કોઇ બન્યા વેક્સીનેટર,
કોઇ બેરીસ્ટર કોઇ કલેકટર કોઇ થયા સોલીસીટર;
કોઇ વીઝીટર ને કોઇ પેઇન્ટર કોઇ પ્રીંટર ને કોઇ પોટર
બાકી રહયા તે સટરપટર અને તેથી રહયા તે ટરરે ટરર.

(અપુર્ણ)   કોમીક પોયટ ઉર્ફે રાવ-કવી.

રંગત ૨

(રાગ ઉપરનો; ને ગાયન નીચેનું)

પરદેસમાં કમાવા ગયેલા મીયાંને ઘેરથી
(બીબીએ લખેલો મુબારક લેટર)

ખુદાવંત ખાંસાબ હમારે જીનકા મીરઝાં ઝક્કી નાંમ
લખનોરસેં લીખીતંગ લોબડીકી કબુલ કરીઓ દુવાસલામ
જબસેં જેપુર આપ ગયેહો તબસેં આગ લગી તનમેં
જલે કલેજા કહું મે કીસકું મનકી સબ રહે ગઇ મન
છોડદીઆ ઘરબાર જાયકે પીયુ આપ પરદેશ બસે
ખરચીથી વો ખુટ ગઇ અબ તખલીફ પાતી કઇ દીનસે
મેરે મીયાંકુ માલુમ હોય કે અનાજ ઘરમેં આાવ રહયા
પેસે લેકે પઝારકે તો ઉસગેંસી કુછ લાવુનયા
યાં બકરી સુરધી બેચદઇ અબ ઉધાર આાટા લાતીહું
મજુરી કરકે મેરે મીયાં મેં ઘરકી નાવ નીભાતી હું
તનપર કપડા એક નહી અબ મનમેં બહોત સુંઝાતીહું
હાથ જોડકે માલીક પાસે મરનેકા મેં ચહાતી હું
દુસરા સાથ નીકા કરનેકા બીચાર ચલતા હે દીલમેં
આપ ઉડાવો મોઝમઝે વાં ચુસકે ગાંજેકી ચીલમેં

બારે હાથકા યાં ફીરે બાંમડા ઈસલીએ એસા કરતી હું
મેરે મીયાંકુ માલુમ હોગા કે મુઝામુઝાકે મરતી હું
વલી પેંદા હોયે વા ઠોક પેસે ચાર હેતા આપને ખરચ કીયા
જરૂર ઉસકા જુવાબ ભેજો વારીજાઉ મેં મેરે મીયાં
યાં ચુવેભી નાઠ ગયે ઘરમેંસો એસી તંગી આવ રહી
મનકી બાતાં મઉલા જાણે પાસમેં હે નહી એક પઈ
હરદમ બજીચે હુડીયાં કાઢે ઉલગયલે અકલાંને હેં
જલા એ ખાણા ને જલાએ પીણા હરદમ ખુન જલાતે હેં
મરગયલે એ માબાપુને એસા કાંસી ડુંઠ દીઆ
ઢંગ ઢાલ દેખે બીન મેરા નીખોદીએસેં નીકા કીયા
વલી દોસ તમુકુ ભીલે ડાંડીએ અફીનીએ ગંજેડી યાર
ઉલગયલુંને ઉપેરને લુંટવાયા સારા ઘરબાર
બેચ ખાઈ બાવાકી મીલકત ઓર ઉડાદી આપ કમાઈ
જીનસાં મેરીજોથી ઓભી બેચ ખાઈ સબ બની બનાઈ
ખાંન બડે દીલજાન હમારે એ ખત પઢકે લીખો જુવાબ
આપ સીવા કો નહી હમારે નીકી ... ... આજ
ખાવીન્દ માફ ખતા કરના મેં બહી આપસેં ડરતી હુ
ગમે શું કરકે પેસે ભેજો મેં યાં ભુખે મરતી હું
(લી. હોબડીની દુઆ સલાંમ)

(આ પત્ર વાંચતાંજ મીયાં સાહેબ તો ગુસ્સે થઈ ગયા,
અને એકદમ બોલી ઉઠયા કે.—

વાં મોરારજીકી મીલમાં હમારે શરમા શરમી ચલતે હૈં
આના દુણુકી ભાજી ખાકે હડડે તો અબ ગલતે હૈં
ઢ લ બેચી તરવારભી બેચી હજી ઇજ્જતસેં ફરતે હૈં
ઉઠી ઉધારે કરકે હરદમ પેટ હમારા ભરતે હૈં
વલી ઘરકી જોરૂ કાગજ ભેજે કે લડકે ભુખે મરતે હૈં
તો મેરા તમારી ભેણુકુ પરણું યાં ગંદા ફડાકા કરતે હૈં

(મીયાંએ બીબીને આપેલો જુવાબ)
અજાનાના બીજા ભાગમાં.

રંગત ૩

(રાગ—રાગોટેજ જાવ)

(દોઢ લાખનું દેવાળું.)

હોટલનું મોટલ ખેંચાતાં બોટલમાંજ બાવીસ હજાર
આ ફોકીના થયા ચારસો બીડી પાનના સો કલદાર
ગાંજો ભાંગ નવ ગણ્યો ગણાએ ઉપલક ટાંકયા સત્તરસેં
ચણસેંનો સુકો તંબાકુ અઢીસો આપ્યા અત્તરમેં
નવી હુકાને નવા ડ્રેસના નવસેં નગદી ઝુલે છે
મોદીની ચાહી ભુલ્યો પણ છસો ચોપડે ખુલે છે
નાચ તાયફામાં નવસો થયા ઉસ્તાદોના છઠયાશી
રંડીને રાજી રાખવામાં ખરચ થયા બસો બ્યાશી
મેજીસ્ટ્રેટે મહેર કરી મોં માગ્યા લીધા બાવીસેં
સટ્ટામાં થપ્પડ વાગી નવસેં ભરવા પળ આવી છે
બાણીનું શ્રીમંત સવાસો સાબાપુર મોકલવા છે
વેઈટીંગ રૂમની લાઈટ ડીપોઝીટ પંદરસો પોકવવા છે
પનીઆરી પાણીના ચાલીસ ભંડારીના પોણોસો
બ્યાશીનું બાળતણુ પેશી ગયું ગ્યાસલેટના પુરા સો

કુરૌ મીઞ્ઞી ફરનીગરના ચોરાશી ચોખ્ખા માગે
બારબરના બાવીસ ચડયા તે મોડા દેતાં માઠુ લાગે
નાટકના નાયક નરભાનો નાચ ઘણો વાહાલો લાગે
બચ્ચીના બાવીસ દીધા પણ તોય પાછો ચાલીસ માગે
ઉ-તેજનમાં એક કોથલી ટોળીમા ત્રણસેં વહેંચ્યા
સ્ટેજ વચે સનમાંન મળ્યું તે વખતે ...ાસો ફેંકયા
વફાદાર વેલી માલણુતો નેવુની નાગણ ઇચ્છે છે
તંબોલણુ તારાને ત્રેવાસ તોય હુજી મોંઢાં દે છે.
નવ લેખે નોકર નવ મહીના બસો બાર બદરૂદીનના
તેલી ટંટાથી ટીચ્યો પંચાણું પેઠા જમાંનમાં
દુધ વાળીઓ દસ માગે છે શાક પાંનના સાડાબાર
મેવામાં એકાશી દેવા ચલાવવો ચોખ્ખો વહેવાર.
ફેટીનનો ટટ્ટુ ચમકયાથી કોચમીનનો કર ભાગ્યા,
છસોનો ઘોડો ગુમાવ્યો બસો કોચમીને માગ્યા.
રાવ કવીની રંગત જોતાં સોનો સાફો મેલ્યો છે,
પાછા રોકડા પચાસ લીધા કવી બડો પહોચેલો છે.
સોળ શોમલો ગોલો માગે પંદર પસવા ઓઝાના,
સોનીના સાડી સીચાથી સાઇઠ ટાઇપીન મોજાના.

પુનર્લગનમાં થયા પંદરસેં વરઘોડામાં નવસો વીસ.
પાડોશણમાં છસોનું પાણી તોય ન કરવા દેતી કીસ.
સાયકલમાંજ સવાસો પેઠા મોટરમાં અઠ્ઠાવીસેં,
પેઈન્ટર એકસો પચાસ માગે બજારમાં પણ બાવીસેં.
કોકીનમાં એકાશી ગીન્ની પાનપટીમાં પોણી સાઠ;
સાડાસાતસેં સરજન ખાતે તોય બંધા રહ્યા પોણાઆઠ.
ઘાટ ઘડી ગઈ ઘાંસણ ગુલબી આડાં ખાઈ ખોયા અડસઠ,
ન્યાતે જમણી વાત લીધા સો હજી બસો લેવા ખટપટ.
નાગર માળીના નેઉ બાકી ધોબણ માગે એકાણું,
છસો સાઠ દઈ સગા છ જણને આજ કરાવ્યું વહુઆણું.
ત્રણ સોતક પેટીના ત્રણસેં તેર રૂપીઆ તબલાના,
સુધરાઈના સત્તર છ આના બે ઝાડુકાઢ ગબલાના.
એંશીનાં પુસ્તક માશીકો ધર્મ સમાજે છસો ધમ્યા,
ચોરાશીમાં થયા ચઉદસો તોય વીપ્રતો નાજ જમ્યા.
સાતસેં ગયા સાધુંના મઠમાં લોકલફંડે સો લીધા,
રોશન રંડીના જલસામાં પ્રમુખ થઇ પાંચસો દીધા.
હજામડી ઉથલી ઓટલેથી ચોટલો ઝાલીને ઉભી કરી,
ત્યારે તેણે બુમ લગાવી બારસો દીધા તોય અરજી ખરી.

ભાભીને ભુતાં વળગ્યાંતાં તે માટેજ ભુવો લાવ્યા,
નવ્વાણું નૈવેદ ધરાવ્યાં પાંચ ભુવાને પરખાવ્યા.
ત્યાશીનાં ટીપુને ચંગી પોપટના પોણા પંદર,
ટ્રેઈન ટીકીટો સાડી ચારસો મુસાફરી છસો અંદર.
શાડસટ સરકસ મેનેજરને સોનાં સાનોમેટોગ્રાફ,
જમપુરી જોયામાં ચાળીસ છસો ચારનું ફોનોગ્રાફ.
બાર હજારે બન્યો બંગલો સવા સાતસેંના કડીઆ,
એસો બાર કારીગર ખાતે તોય ડાર તો બહુ લડીઆ.
છુટક મજુર તણા છે છપ્પન ચુના ચક્કીના પચીસ,
પચાસનો પાડો પેટલાદી હલવાડીના દેવા વીસ.
ફેકટર મીલ બીડીઓથી બાળી નકે હજારનીપ્યું નુકશાન,
હજી ચાર તે ઉપરે આડો ચાર હજાર ચડે નુકશાન.
ગારડનમાં ગાયો પેશી ગઇ નવસેં નેઉ તણું પાણી;
કુંડાં કેળો ને સઉ ક્યારા ગુલાબ ચંપો ધુળધાણી.
સર્વે સગાંનું સાધ સરાવ્યું એક સામટું સાતમનું,
સવા સાતસેં થયા સીધામાં કહો હવે કરવું કયમનું
દારૂખાનામાં દીધા દોઢસો ફટાકડે તો કર્યાં ફજેત,
દીવાળીના દીવસે મેં બાળ્યું સળગી દાઢી મુછ સમેત

૮ ૯૦૮

જમાત ઝાંપે પડયા નાગડા જબ્બર જોગી તણી જમાત.
લઇ લગાવી લીધા સાતસો તોય ઉપરથી મારી લાત,
દસ હજાર ગયા હાગીનામાં નથનીમાં નવસો દીધા,
એરીંગમાં એકસો ઇંડયાણી પાંચ પાલીસ વાળે લીધા.
મોચીના પચીસ બે આના માવા મફીના છાસઠ,
સટ્ટલ પરાગો પર લોક જાતાં ડુબી ગયા બારસો બાસટ.

મલ કુસ્તીની મઝા લુટતાં પ્રમુખ થતાં પંદર પટક્યા.
ત્યાં હરેક ગીનીઓ ગજવામાંથી ખીસ્સાફાડ લઇને સટક્યાં.
ચંદુ લાવ્યો ચલમ ચરસની પીધો ચડયોને અટર પડયો,
સવા બસોની સાયકલ ભાગી કપાળ વચ્ચે કાચ નડયો.

પરો પાંણીઓ પાણી ભરતાં પલંગ પર આવી બેઠો
આરાઠ રૂપીઆ ઇનામ દેતાં જોઇ ગયો ગોલો જેઠો.
હરાણીઆ હુરીઆના સત્તર લવાર લાલા ના ચાળીસ.
દયાળ ડોશી દીકરી બાને તાળી દઇને લઇ ગઇ ત્રીસ.

તરગાળા ટોળાને ત્રેવીસ વણકર વાળાને પંદર,
રંગરેજ ના પાંચ પાવલું ઇંગ્લીશ ફીસ છસો અંદર.
બીલ્લો બેઠી હતી બારીએ બેરીએ દેખીને પાડી બુમ,
ચાર માર વસ્તી થઇ ભેગી ત્રીસ હજારની ત્રીજોરી ગુમ.

ચીરણજીવી ઘેર ચકદશે જનમ્યા વધામણીમાં આપ્યા વીસ
સેન આવી બબલાને જોવા તેને રોકડા દીધા ત્રીસ.
લગન કર્યું લાઠકવાયાનું પંચાવનસેં પરખાવી,
પંદરસેં નગદી પહલામાં તોય કન્યા કાંણી આવી.
છસો વીસ થયા વરઘોડામાં ન્યાત જમાડયા માં નવસેં,
મરહુમ દાદાના દેવામાં ભરવા પડયા અઠ્ઠાવીસેં.
ફોટોગ્રાફર ના ઇઠ્ઠોતેર પંદરનો લીધો પાવડર;
અગ્ગરના પીંજરામાં અઠ્ઠાવીસેં આપ્યો ઓરડર.
પાંજરા પોળનો મોટો પાડો એક દિન રીસાઇ ગયો,
મુરખા ગયા મનાવા તેમાં એકસપેન્સ રૂપી મા આઠ થયો.
શીંગણીઓમાં રહયા ઓગણી કંટ્રાટે કાઢયું શાસળ.
હાથ મારીને લીધા આડસો તેથી વારંટ થયું પાગળ
દાદીમાનો દાંત પડી ગયો દટાવતાં રૂપીઆ થયા દસ.
દોઢસો નગદી લીધા ડાકટરે મટાડતાં ખુજલી ને ખસ
ગયાજી જાતાં ગયા બારસો પ્રયાગમાં થયા પંદરસો-
મથુરાંમાં મહારાજ જમાડયા બાર વીપ્રમાં થયા બસો,
ગાર્ડ ભારતંરાની ગમ્મતમાં વાઇન રૂપીઆ વીસના પીધા.
તોય ટીકીટ કલેકટરે પાંચ પડાવી ઝાંપેથી જાવા દીધા.

હવા ખાવાને ઉનાળામાં મીસ્ટર માથેરાન ગયા.
પાંચ હજાર નું પાણી થાતાં પડે ત્યાં દીન પાંચ રહયા
અફ્રીક્ષ ખાતે ગયા આઠસો ચામાં ગયા છસો ચાળીસ.
ઉકકો ચાંદી તણો કરાવ્યો તેમાં દીધા પીસ્તાળીસ,
બહેરી ને ઓંમ્ખે દેખાડતાં બતરીસો ખરચાઇ ગયા.
ગાય ગ્રાન્ટરોડની સફેદ ગલીના બે લત્તા તો બાકી રહયા,
સોનું કર્યાંનો કીમીયો શીખતાં પચ્ચીસેં ગયા પાણીમાં.
વશીકરણની વીધ્યા શીખતાં સાડ્ડ ગયા ધુળધાણીમાં
બળલાની બાધા ઉતરાવી વાળંદે તો લીધા વીસ.
સેટ્ર પુંજાને બ્રમ ભોજનમાં આપ્યા એકસો પીસ્તાળીસ
બારસેં નાં બબલીના માટે રમકડાં રંગીન લાવ્યા.
જભલુ ટોપી અને જાંગીઓ લઇ પંચાવન પરખાવ્યા
સવાલાખ ઘરનાજ ઉડાવ્યા પત્નીના પચીસ હજાર,
દોઢ લાખ તોયે દેવાળું ફટફટ બોલે બધું બજાર.
રીસ ચડી નેલીધી રીવોલવર છાતીમાં ચાંપી દીધી
લાશ જોવા લોકો થયા ભેગા ઝંરીને કેદી કીધી.
કચેરીમાં જઇ કહે કામની નૃપતી મારો કાંઇ ન વાંક,
દોઢ લાખની પુંજી તોયે ઘરમાં અન્ન નથી નવટાંક.

બાળક બેસાર્યો નીસાળે આજે એક થયો છે માસ.
દારા પાસે નથી દોઢીયુ અન વીણા ત્રણ થયા ઉપવાસ
રાજાએ રામાને છોડી કર્યું કંથનું જોઈ કાણુ.
જોજો યારો જોવા જેવું દોઢ લાખનું દેવાળું.
વાંચીને વીર વીચાર કરજો ઉડાઉ આવા નવ થશો
અંતે સંકટ આવી પડતાં પેટ ભરીને પસ્તાશો.
કાને સાંભળી નજરે ભાળી અને કોપએ તો અનુભવી
ઉડાઉના આખ્યાન તણી આ રંગત કરતા રાવ-કવી

COMIC POYLT.

ઉર્ફે

એ. પી. રાવ. કવી.

શેઠ અને મીયાંનો સંવાદ.

રંગત ૪.

(રાગ—છે તેનો તેજ ચાલુ.)

સુણો બીરાધર ધ્યાન હુમોને નુકતા એક અજબ પાયા
દોસ્ત દારૂમેં બાત સુણી જબ દીલમેં બહોત ખુસી આયા
એક સીપાઈ ભાઈ ગયે અણી એકેધર સોદાઉધાર લેનેકો,
સલામ કરકે સેઠ સાહેબકો લગે મીયાં ફીર કહેનેકો.

સેઠજી સુણીઓ બાત જરાસી એક સુકન મેરા સુણલો,
ચાર બીરાદર આગે આંગણે ઉધાર સીધા આજેદો,
સેઠ સાહેબ કહે સુણો મીયાં ભાઈ ઉધાર આપે પૈસા જાય.
અગર ઉઘરાણી કરીએ તો ઘરાક મટીને દુશ્મન થાય.
વળી ઉધાર આપી આપ કનેથી વસુલ શીરીતે કરવું,
બેકાર એવા કરી વાયદો નથી અમારે ઉઠી જવું.
પૈસે ખાતીર શીરકા પટકા મીયાં ભાઈને ગીરો ધરા,
પૈસે ભરકે લે જાયેંગા બાણીઆ ભાઈસેં કરાર કરા-
ચારસેર ચાવલ તુલવાયા આટા સેર અઢાઈ લીયા,
તેલ નીમક મીરચી સબ મીલકે બાર આનેકા બીલ કીયા.
એ સબ પૈસે બડી ફજરમેં સેઠકે ઘર જા દે આયે,
બાર આનેકા બીલ ચુકાકે પટકેકુ પીછા લાયે.
મીયાં કે દીલમેં ગુસ્સા આયા પટકેકા કગ વાલું વેર,
આટે દાળમેં લીઈ આબરૂ કીયાહે ઉસને કાળા કેર.
વેર વાળવા વણીક સાથે મીયાં ભાઈને મેળ કીયા,
આલ મેલ ઉધારે ચલવી બનીએ કા મન મીલા લીયા.
બાણીઆ બીચારા દીલકા ભોળા ચલા મીયાં કેકડેને પે,
નામા કરકે નીબોર્ડ વાળા પેસે ટકે ઉભીકે લે.

એવામાં દીવાળી આવી શેઠે સઉના હીસાબ કર્યા,
મીયાં ભાઇનું ખાતું જોતાં રૂપીઆ એકસો આઠ તયાં
સેઠ કહે ખાંસાબ હવે તો નામું બધું ચુકાવીદો.
આજથી હવે ઈસ્ટોપ આલવુ રૂપીઆ જલદી લાવીદો.
મીયાં ભાઇને બીચાર કીયાકે અબ અછછા આયા હેદાવ,
આજ વેર વાળું પટકેકા જબ દીલમેંસી રૂજે ઘાવ.
એસા ધારકે મીયાં ભાઇ ફીર લગે સેઠકુ કહેનેકુ.
દો માસ પીછે દાણે પકેગે પેસે તુમારે સબ ભરદુ.
બે માસનો કરી વાયદો મીયાં ભાઇ તો ઘેર ગયા,
શેઠ સાહેબને ખાનસાહેબ તો ફરીથી ભેગા નાજ થયા.
વદાડ પુરો થતાં શેઠ તો ઉઘરાણી આવી લાગ્યા,
સલાંમ આલે ગાંમ સાગ કહી મીયાં કને રૂપીઆ માગ્યા.
ખુદાવંત ખાંસાબ આપનો વદાડ આજે પુરો થયો,
સબ દીનકા સરવૈયાં દેખી હમારા હીસાબ ચુકાવી દો.
મીયાં કહે મહેરબાન સેઠ તુમ ખાલી ધકકે ખાતે હો,
હરઘડીએ ઉઘરાંણી કરકે જી મેરા ગભરાતે હો.
હાલ હમારા હાથ બંધહે એક પાઇભી હે નહી પાસ,
દાણે બેચકે પેસે દેઈગે. સેઠ જરા રખખો વીસવાસ.

દસ કલશી તો ડાંગર હોગી કલશી દો બાંનમી જુવાર,
બારે મણ બાજરીભી હોગી ગાડે દો હોઇગેજ શુમાર.
શેઠ કહે કે મીયાં તમે શા માટે આડુ બોલોછો,
પેસા દેવા પોચ નથીતો ઝખ મારવા માટે દયોછો.
નથી દુકાને ડાકીયું કરતા ખોટી દાનત રાખોછો,
આખર દાવો કરવો પડશે હા કહોછો કે ના કહોછો.
તમકુ પેસા આપવા પડશે વળી ઉપરથી થાશે વેર,
મહેરબાની કરી મીયાં સાબ તમે પેસાનીઝટ કરજોપેર.
મીયાં કહે મહેરબાની કરકે શેઠજી દસ દીન ઠેરો સબર.
ડાંગર બાજરી જુવાર દે કે સબ પેસે મેં દુંગા ભર.
વખત આવ્યોકે વાણી માબાઈ તો ઉઘરાણી આવીપહોંચ્યા
કહે મીયાંને દાણા લાવો ઠાકાર તમે મુકયાછે કયાં.
ડાંગર બાજરી જે કંઈ હોયતે સઘળી હમકુ આપી દો.
જુનુ ખાતુ જમે કરાવી પછી વળી જોઇએ તે લ્યો
મીયાં કહે કે સેઠ સાબ તુમ સુણલો મેરે દીલકી દાદ,
ડાંગર માંગર સબ કોવા ગઈ બહોતેરા બારસા બરસાદ.
બાજરી ભી સબ બટા ગઇ ઓર જીવડે સબ ખા ગયે જુવાર
ખાલી હમ તો ખરાબ હુવે ઓર હો બેઠે ઉઠાકે લાચાર

અબ તીન ચોળે ઓર મુગ મઠોકે ઉસકા સરડ ઉતારેંગે,
અભી સેઠ તુમ જાવો ઘરકુ કંડોલ હમ સબ ભરદેંગે
કંઠોળ તમોએ ભર્યું હોય તો આ ઘડીએ આપો અમને
મનમાં સારા માણુસ સમજી જાનુ સુ કહીએ તમને.
કંઠોલકી કયા બાત કહું મેં સીંગ પપડીયાં સબ સડ ગઈ
સવડ હુવા ના સેઠ હાલમેં દમડી ભી દેણેકા નહી.
પુંખ પપડીયાં સીંગલકડીયાં સબકા હો ગયા સત્યાનાશ,
હાલ સેઠજી પીછે જાવો મોસમમાં દેંગેજ કપાસ.
મોસમ ફોસમ વીત ગઈ જબ બણીઆ ઉઘરાણી અ
દુરસેં સેઠકુ દેખે આવતે મીયાંભાઈ તો ગભરાયા.
શેઠ આવીને કર્યો સપાટો કહો મીયાંજી કયાં છે કપાસ,
હોય એટલો આપી અમને મટાડી ઘો વચમાંથી કચાસ
કપાસમેં તો પડ કાતરે ખોતર ખાયા સારા ખેત.
અબ કેરીયાં મકડે વેચકે તુમકુ પૈસેકા કર દેઈંગે વેત.
શેઠ કહેકે મીયાં તમે શીક જાુઠાં બાંનાં બતલાવો,
કોરટમાં જઇ કરવો પડશે દેખીતો તમ પર દાવો.
દાવે માવેકી બાત છોડ કે સેઠ અભી તુમ જાવો ઘર,
મકડ કેરીયુંકી મોસમમેં સબ પૈસે હમ દેઇગે ભર.

વહાડ પુરો થયો એટલે શેઠ ગયા ખાંસાબ કને,
અને કહ્યું કે મીયાં સાબ હવે મકડાં કેરીઓ આપો મને,
ખીનીયાં મઉડ સબ્બી ખીર ગયે આંબેકુ ના આયા મોર
અબતો શેઠજી પીછે જાવો પેસે તુમકુ દેઇગે પોર.
એ પોર ફોર સબ્બી જાણેદો સીદ્ધી રીતે ઓલો આપ,
આ વખતે પૈસા પતવી દો નતો કમાવા આવ્યો બાપ.
ગમે તેમ વાળી ગોટાળો ગમે ત્યાં જઇને લાવી દયો,
ચાય ઘર ખેતરને ઘરાણે મુકી દેવું આજ પતાવી દો.
શેઠ લવારા કયા કરતે હો મેરા જી. તો કઈકા કઇ,
એવો તમારા ચલેતે કરીઓ અબતો પઈ દેણેકા નઈ.
સેઠ બખત સબકા આતાહે યાદ કરો પટકેકી બાત.
લાખ રૂપેકી લીઈ આબરૂ બહોત બુરી બણીયેકી જાત.
શેઠ કહે ખાંસાબ તમારૂ જરાએ ડાપણુ નહી આલે,
વાંકા ચુંકા થાવ ભલે પણ છુટકો થશે રૂપીઆ આલે.
ખરી બાત કેદેણી ઉસમે કહો કાયકા ડાપણુ હે,
મરતે બાવાને કહા થા ચું કે બણીયે કે ઘર થાપણુ હે
ચઉધે ભાર ચાંદીકી ચુડીઓ સો ભારકે સકલે કલ્લે,
બીસ ભાર સોનુકી બાલીયાં હે છે ભારકે દો છલ્લે.

એક ગલેકા ગલુબંધ ઓર કમ્મરમેં રખનેકી કટાર,
સુન્નેકા એક પગઠા તોડા રોકડ રૂપીએ દેઢ હજાર
પાઇ પરાપર ગીણકે લેલો પેહુકા ઢીગલા વાંલા.
તમારી માફક હમારે તો નહી નીકાલના હે દેવાલા.
વીલુ મોં લઈને વાણીઆ ભઇ રીસ ભર્યા ઘેરે આવ્યા
પછીથી મનમા વિચાર્યું કે મીયાં કને તો ના ફાવ્યા.
કચેરીમાં જઇ દાવો કીધો જુના દાખલા દેખાડ્યા,
જમે ઉધારે જોઇ જોઇને આવીસેં બાકી કાઢ્યા.
ખાંસાબને ખંખેરી નાંખી રૂપીઆ સઉ લીધા પતવી,
ખોટી ખરી તો ખુદાજ જાણે રંગત કરતા રાત્ર-દીવી.

(આટલા પ્રકારના ખર કહેવાય.)

દીકરી દઇને વગોવે વર; તેનું નામ તે પહેલો ખર.
આંગળી ઘાલીને પુછે ઠર; તેનું નામ તે બીજો ખર.
પાણી-પીને પુછે ઘર; એનું નામ તે ત્રીજો ખર.
પર પુછ્યે પર રહે જે તર; એનું નામ તે ચોથો ખર.

ડાળે બેસીને વાદે થઉ; એનું નામ તે પાંચમો ખર.
કામ છતાં પણ કરે ફર ફર; એનું નામ તે છઠ્ઠો ખર.
ફરજ પુછયા વીણ કરે ભરભર; એનું નામ તે સાતમો ખર.
દંત તણો નવ રાખે ડર; એનું નામ તે આઠમો ખર.
સુમ બનીને સંચે જર; એનું નામ તે નવમો ખર
વ્યસન સોખમાં વેચે ઘર; એનું નામ તે દસમો ખર.
ઘરની ત્રીયાથી જે રહે પર; એનું નામ અગીઆરમો ખર.
વાટે જાતાં પકડે કર; એનું નામ તે બારમો ખર.
જેની હોય હરામ નજર; એનું નામ તે તેરમો ખર.
કામ તણી નવ જાણે કદર; એનું નામ તે ચઉદમો ખર
છત પામીને બતાવે છતર; એનું નામ પંદરમો ખર.
અક્કલ નહી ને કરે ગાતર; એનું નામતે સોળમો ખર.

આવા મુરખ માનવી, તેને મુખે ન જાણવી મુછ
બંદગી વેશ્યા ઘરતણા, તેને મુછ નહી પણ પુંછ.

(આટલા પ્રકારના ડાહ્યા કહેવાય.)

શદગુરૂને શરણે જે ધાયો, એનું નાંમ તે પહેલો ડાહયો;
કરે વાત પણ ન જાય વાહયો, એનું નામ તે બીજો ડાહયો.
ધન મલ્યું ને તીરથ ધાયો, એનું નામ તે ત્રીજો ડાહયો;
પરમારથમાં પહેલો આયો, એનું નામ તે ચોથો ડાહયો.
પંચ વચ્ચે જઇને પરખાયો. એનું નામ તે પાંચમો ડાહયો;
દુશ્મનના દાવે નવ આયો, એનું નામ તે છઠ્ઠો ડાહયો.
રણમાં પાછો ઘરે ન પાયો, એનું નામ તે સાતમો ડાહયો;
સર્વ કાર્યમાં રહે સવાયો, એનું નામ તે આઠમો ડાહયો.
કુડ કપટથી રહે પરાયો, એનું નામ તે નવમો ડાહયો;
બીન અપરાધી બંધ છોડાયો, એનું નામ તે દસમો ડાહયો.
કરે ઘરને નાંખે ઉંડા પાયો, એનું નામ અગીઆરમો ડાહયો;
ન્યાત હોય ત્યાં પહેલો નાહયો, એનું નામ તે બારમો ડાહયો.
વરવાડ હોય ત્યાં પુંઠે ધાયો, એનું નામ તે તેરમો ડાહયો;
નીતીથી નીજ નાવ ચલાયો, એનું નામ તે ચઉદમો ડાહયો.
કડવો બોલ મુખે ન કહાયો, એનું નામ તે પંદરમો ડાહયો;
સાખ પુરીને સત્ય ચલાયો, એનું નામ તે સોળમો ડાહયો.

(આટલી વસ્તુઓ પુશ ગણાય છે.)

ભુમરીનું ખેતર કુશ,
મરઘડીનું વેતર કુશ.
હાંડીયાની ગાળો કુશ,
રાંડવાનો ચાળો કુશ.
આંધળાંની જારી કુશ,
ઢંગ વીનાની નારી કુશ.
બેરાના તો કાંન કુશ,
અદાતાનું દાંન કુશ,
ઢાંગીનું તો ધ્યાન કુશ.
ઘર જમાઈનું માંન કુશ,
બંધાયણીનું ઝોકું પુશ.
કાચંડાનું ડોકું કુશ,
ભુંડણનું તો છાણ પુશ.
ભીંડીનું તો વાણ પુશ,
તાડની તો છાયા કુશ.
મુરખની તો માયા પુશ.

શીમળાનું તો ફુલ કુશ
દીવેલાનુ મુળ કુશ,
ગપાટીનું વેણુ કુશ
આંધળાનાં નેણુ કુશ,
રાંડીરાંડનું ઘર કુશ.
ઉંદરડાનાં દર કુશ.

જુગારીનું નાણું કુશ.
ભીખારીનું ટાણું કુશ,
વાંજણીનું વહાણું કુશ.
બકરીઓનું ખાણું કુશ,
બુડથલનું તો બોલ્યું કુશ.
ઉંદરડાનું ફોલ્યું કુશ,
ઝાડમાં તો કેળ કુશ.
કુતરાનો મેળ કુશ.

(અપુર્ણ) રાવ-કવી.

(માંઘવારીની માંકાણ.)

(મનહરછંદઃ—રાગઃ—મન મમંતો.)

વાનીઆટો બજારમાં ટોડે મડી વાટો કડે
અટેકે હવેરો કસ કસ્યામાંય ના રહ્યો
ખેડુતો કહે કે કોઇ ખળામાં તો પેઠી ખોટ
ઊભસાલમાં તો કાંઇ ઠીક પાક ના થયો
ફેરી ફરનારાઓના પેટમાં તો પડે ફાળ
પાવ માંઘા વખતમાં ધંધો કરીસુ કયો
ટારે—વોરાજી કહે ડારે ડઇએ વખત નફ્ફાબી આવો
લોરૂ લકડા નાલખાનો ભાવ બી ચડી ગયો
લરાઇને લીધે હાલ ઘણો મોંઘો થયો માલ
હુવેસાટસે હેવાલ ઇમસોચે સેઠીઆ
જદ મીયાં કહે મેરે આપુ એસી તંગી આવ પડી
એટેકુ બીવાયા ઓર નનીકા નીકા કીયા
સેથ કહે મેં બી યાર પેંડાસથી પાછો પરો
દોરાને ડબ્બલ ભાવ માલના ચડી ગયા

મીયાં કહે કાયકુ તુમ કરો ખાલી માથાકુટ
મેરે જેસા રખ્ખો જીસકા મીયાં ઇરકા નાહીઆ
હમારે બુઢ્ઢેને એક બનીએસે બેપાર કીયા
અવાચાને દેકા કરકે લાયે સોએક રૂપીએ
મુદત બીતીકે બણીયા બુઢે કુતો કેણે લગા
મીયાં તમો પાસ મેરે સોક દેડસે હુવે
બુઢ્ઢેને જમાયા બાટ સોકે ઝટ કીયે સાઠ
આધે ગયે નાઠ ફીર તીસ બાકી રે ગયે
દસતો મેંજ દુંગા દસ દુસરેસે દીવવાવું તુજે
દસમેં તે કયા દેણાંસુ વસુલ પેસે હોગયે
બાકીકે પચાસ બપે ઉસકા બહાક કીયા
આવતી સાલમેં ઇસે ડબ્બલ હે જાઈઓ
શેઠ કહે મીયા એરો વાયડો વેપાર પડે
બુઢ્ઢાને કહાકે જાવ દીવાળીપે આઇઓ
શેઠ કહે દીવાળીએ ટમે શુ દેવાના ડાંમ
બુઢ્ઢેને કહા કે ખાલી મગજ નખાઇઓ
આવું સાંભળીને શેઠ સુલેમાન બોલી ઉઠા
તારા બુઢ્ઢાએ બીઠીક પેંતરો લડાઇઓ

આશકે માશુકને લખેલી પ્રેમી પત્રિકા.

વિશ્વને વિસ્મય બનાવનારી વહાલી, વિલાસી ! જ્યારથી તારૂ સુધાકર ચંદ્ર સરીખું, મનહર મુખડું મારી દ્રષ્ટિએ પડયું છે ત્યારથી અન્ય વસ્તુ તરફ જતી મારી સઘળી ચિત્તશક્તિ શાંન્ત પડી છે. ઓ પ્રેમાળ બાળા ! તારાં ધનુષ્યની આકૃતિવાળાં નયનકટાક્ષોએ મારા કોમળ હૃદયમાં પ્રવેશ કરી મને પરવશ બનાવી દીધો છે. જેમ જામની ને દેદીપ્યમાન કરનાર વિધુતના ઝબકારા સમાન તારા ચળકતાં ચમકતાં ચક્ષુઓએ કટાક્ષ ખંજર ફેંકી કરેલા કારી ઘાથી પીડા પામતો મનરાજ મરણને શરણ પડયો છે. ઓ હૃદય રમણી ! તારો સુંદર વીણા સમાન સ્વર સાંભળીને, વૃક્ષની લતાઓમાં ટઉકાર કરી વનને ગજાવી મુકનારી કોકીલા ફીકરમંદ થઈ, કાળી પડતી હોય તેમ જો ધારૂં તો તે પણ સ્વયત્ન હશે. ઓ મનહરણી ! તારા ગુલાબના પુષ્પ સમાન સુંદર ગાલોને જોઈ, બગીચામાં ખીલી રહેલાં પુષ્પો શરમાઈને કરમાઈ ગયાં છે. ઓ ચંદ્રવદની ! તારાં અમૃતથી પણ અધીક મીઠાશવાળાં વચનો મને વારંવાર યાદ આવે છે. વહાલી ! તેં આજદીન સુધી મારી સાથે અન્યતા દર્શાવી હશે; પરંતુ હવે તારૂં દયાળુ દીલ મારા તરફ દોરાયું છે. સુંદરી ! જો તું મનમાં પતી માની સ્વપ્ન સમાન સુખનો ભોગ કરી મનને શાન્ત કરતી હોય તો તે તારી મોટી ભુલ છે; કારણ કે તેં જ્યાંસુધી એકાન્ત અવાસમાં મારી

પ્રેમ પરીક્ષા લીધી નથી ત્યાંસુધી તારો ને મારો સ્વપ્નવત્ સ્નેહ એક ઝાંઝવાના જળ સમાન છે. સલુણી ! જ્યારે હું નીદ્રાવશ થાઉં છું ત્યારે તું સ્વપ્નામાં આવીને મને સતાવે છે. તેથી હું એકદમ ઝબકીને જાગ્રત થાઉં છું અને મારૂં ચિત્ત તને ભેટવાને ચહાય છે. ત્યારે તું એકદમ અદ્રશ્ય થાય છે. ઓ પ્રાણથી પ્યારી ! ઓ દક્ષિણ કુમારી ! મારૂં સઘળું લક્ષ હવે તારા તરફ દોરાયું છે. જેમ મોરનું ધ્યાન વરસાદની ગટામાં છે, નટનું દોરીમાં છે, પતંગીઆનું દીપકમાં, પનીહારીનું ઘડામાં, ચકોરનું ચંદ્રમાં, માછલીનું પાણીમાં, અને મધુકરનું કમળમાં જેવું ધ્યાન લાગી રહ્યું છે. તેવુંજ મારૂં વીરહથી વ્યાકુલ થતું મુઝાતું આકરશાતું મન તારી પ્રેમાળ પ્રતિમા તરફ લાગી રહ્યું છે. ઓ લલીત લક્ષણી લલના ! તસ્માત વીધિએ લલાટમાં નીરમાણ કરેલા લેખને તારો સજળ સ્નેહ મેખ રૂપ થઈ પડ્યો છે. ઓ ચતુર ચપળા ! તારાં લોહચુંબક રૂપી પ્યારનાં ચિન્હો મારા લોહ રૂપી અંતઃકરણને ખેંચી રહ્યાં છે. ઓ નાજુક વદની ! જ્યાંસુધી મેં તારા જેવી કોમળાંગી સ્ત્રીનો સ્પર્શ કર્યો નથી ત્યાંસુધી આ મનુષ્ય જાતીમાં અવતાર લીધેલો હું વૃથા માનું છું. ઓ સલુણી શ્યામા ! આ જુઠી માયાવી દુનીયાની દરકાર ન કરતાં કીરતારની સહાયતા મેળવી આ અલ્પ સંસારમાં આ ક્ષણભંગુર દેહ વડે જે એશ ઉડાવી લીધો એજ પોતાનું સાચું સાર્થક છે. એમ સમજી તારા સજળ સ્નેહને ન છુપાવતાં હવે પરિપૂર્ણ રીતે પ્રદીપ્ત કર. મારી વિશ્વાસુ ! વધુ લખી તારા નાજુક નેત્રોને તસ્દી આપવી તે યોગ્ય નહી તેમ ધારી મારી આગળ વધતી કલમને અટકાવું છું; થોભાવું છું.

સેર.

ગોરૂં ગુલાબી ગાત્ર તારૂં, પાત્ર છે શુધ્ધ પ્રેમનું;
ઓ હૃદય રમણી જોઈ તુજને, ઘર્ઘેલો હું બનું.
આ મન અધીરૂં મારૂં, આતુર છે મળવા અતી;
શાણી કહું સમ ખાઈને, જુદાઈ નહી રાખુ રતી.
બસ તુજ સમ સંસારમાં, વહાલું મુને કશુંએ નથી.
દીલદાર હૈયાહાર હું, પરવશ થયો તુજ પ્યારથી.
આ પત્ર વાંચીને પછી, શુધ્ધ સ્નેહ તું દરસાવજે;
કરવા પરીક્ષા પ્રેમની, એકાંન્તમાં તું આવજે.
દુનીયાં તણી દરકાર નહી, તુજ પ્યારને દીલમાં ધરૂં;
જીવજાન તું મારી હવે, પળ એક ના અળગી કરૂં.
જાહેર કહેવત જગતમાં, કોણ હશે અણજાણ.
ચહાતાને ચાહો અરે, મળતાને મળ પ્રાણ.

લીખીતંગ—ભવિષ્યમાં તારા ખીલેલા યોવનનો અધિપતિ થવાની

ઇચ્છા ધરાવનાર સાચો પ્રેમી.

(ભગવાનની ભુલો.)

ગાયન. ક્વાલી.

(રાગ તો તમે જાણો છો તેજ)

પ્રભુના પ્રૌઢ કાર્યોમાં, ભુલો ભરચક ભરેલી છે,
અજયા ના સૌ જીવો સરખા, પ્રગટ કરતાં આ પ્રથ્વીને;
તફાવત ઉંચ નીચાનો, પ્રથમ કીધો વગર વાંકે,
હશે કારણ જુદાં તો એ કરી છે ભુલ ભગવાને.

ગુરોત્તર સર્વ પ્રાણીમાં, ભલા સમજીને બ્રાહ્મણને,
શુભેચ્છાથી વદન વાટે, કીધા ઉત્પન્ન કૃપાળુએ;
તેઓ બ્રાહ્મણપણું ભુલી, ભમે ભડીયારૂં કરવાને,
દીધું પદ ઉંચ એવાને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

ઉગરવાને ઉપાધીથી, સુરક્ષિત રહેવા સ્રષ્ટિને,
ચીરી બાહુ કર્યા ઉત્પન્ન, ખરા વીર ધારી ક્ષત્રીને;
ખરા તે ખર ખુંખારેથી, ફરે ડગ પાછું ભરવાને,
ગણ્યા મરદો એ મરદાંને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

વફાદારી વિષે વળગી, કરે વૈશ્યો વડો વહેપાર,
પ્રજા પોષે અને પંડે, ચલાવે ચારૂ કારોબાર;
ગણી એવું કીધા પેદા, ચીરી જુગદીશે જંઘાને,
પડયું ખોટું પ્રમાણેલું, કરી એ ભુલ ભગવાને.

ચરણુ ચીરી સ્રજ્યા શ્રમથી, પ્રજા પુજન કીલે શુદ્રો,
અધુના વણુ અધીકારે, ઉઠાવે અવનવાં યુદ્ધો;
ગણે ના રાવ રાજાને, તજે માજન મલાજાને,
પડયા કેમ આર્યને પાને કરી એ ભુલ ભગવાને.

અધરમી અત્યાચારેથી, ગુજારે જીન્દગી સારી,
કુટાયે ન્યાય અંધારે, દુરાત્મા દ્વારે દીવાળી;
જીતે જગડામાં જુઠાઓ, મળે એ ભાગ બળીઆને,
નથી શીંગ પુંછ એવાને, કરી એ ભુલ ભગવાને.

COMIC POET.

મી. રાવ-કવી.

સવાલ.

આકાશ ધરતી અગ્નિ પવન જળ, પાંચો કરે જઘડા ભારી,
કોણ નાનું મોટું પાંચોમાં, દો જુવાબ જોઈ હોશીઆરી.
અગ્ની કહે હું રહું પાણીમાં, મારી માયા છે સારી,
બીજી અગ્ની હું રહુ સુરજમાં, મારા તેજની બલીહારી;
ત્રીજી અગ્ની કહે રહુ શરીરમાં, ચલાવું કાયા અદકારી,
ચોથી અગ્ની કહે રહુ જગતમાં, ઘરોઘરે છાયા મારી,
જીવન મરણની હું છું સાથી, અંતે પણ મુજથી યારી, કોણ નાનું

ધુન્ધુકારમાં વાયુ કહે છે, જુજ પવન ચલાવું છું,
બીજો પવન છે શ્વાસ આ મારી, ઘટ ઘટમાંય સમાવું છું;
ત્રીજો પવન ચાલે દુનીયાંમાં, ગુણી તને સમજાવું છું,
ઘડીમાં પુર્વ ને ઘડીમાં પશ્ચિમ, એવો નાચ નચાવું છું.
મારા વગર સઘળું અટકી રહે, મારાથી સ્રષ્ટી સારી, કોણ નાનું.
ધરતી કહે કે મારા જેવો, કોણ ધરે બીજું શણગાર,
વીન્ધ્યાચળ, ઉદીયાચળ, ક્રોણા, હેમાચળનો મુજ પર ભાર,
કૈલાસ પરવત ધોરીન્ધરા અને સદાશીવ રહે છે કેદાર,
અઢારસો ભાર વનસ્પતી, સૌ જીવ જંતુ રહે છે સંસાર.
માટીની છે મહીમા મોટી, માટીનાં સઉ નર નારી, કોણ નાનું.
પા[illegible] કહે છું જગત રચી દઉં, તે તમને પરકાશ કરૂં,
જી[illegible]ખી ફેલેરૂં, સઉના ઘટમાં વાસ કરૂં;
પ[illegible] થઇને વરસું, અન વન ફળ ફુલ ઘાસ કરૂં,
પળમાં સઉ પર કરૂં મહેરને, પળમાં સઉનો નાશ કરૂં.
નદી નાલાં ને તળાવ કુવા તર, મારાથી સઉ ફુલ ક્યારી, કોણ નાનું.
આકાશ કહે કે સમજો ભૈઓ, ચારો તમે મુરખ પ્યારા,
મારા તન પર ખીલી રહ્યા છે, રવી ચંન્દ્ર નવલખ તારા;
દલ બાદલ છે મારા ઉપર, ધર્યા ઇન્દ્રે જે નગારા,
સમજો ગુણી ગુણવાન વળી જે, સ્વર્ગ લોક ઉપર મારા.
પ્રથમ પુણી મંડાણ મારાથી, શું કહું જાજું વીસ્તારી, કોણ નાનું.

મી. રાવ-કુવી.

(મેરઈની મઝા.)

એક નવતમ નગરીમાં એક મફતો મેરાઈ રહેતો હતો તેને એક લખી નામની પાકદામન એટલે પતીવ્રતા સ્ત્રી હતી તે ઘણી ડાહીને પાંચ માણસોમાં પંકાય તેવી હતી તે ભોગજોગે તેતરીહાના ખરકીઆમાં ટુંટીઆના રોગ થી ગુજરી ગઈ તેથી મેરાઈ મહા પંશ્ચાતમાં આવી પડયા, અને દુઃખી થવા લાગ્યા તેથી પોતે વિચાર કર્યો કે અમારી મેરાઇની ન્યાતમાં કન્યાઓનો ક્યાં તોટો છે; એક ગઈ તો બીજી આમ વિચાર કરીને રાજ માન રાજેસરી મીસ્ટર મફતા મેરાઇએ બીજીવાર મેરેજ કર્યું આ કન્યાનું નામ કંકુડી હતું વળી નામના પ્રમાણમાં રૂપાળી પણ હતી પરંતું ખોડ ફક્ત એટલીજ હતી કે ચોથો પાયો નહોતો લગન કર્યાને બે ચાર મહિના વીત્યાબાદ મેરાઇએ આણુ મોકલાને નવીને પોતાને ઘેર તેડાવી લીધી નવી જરા રૂપાળી હતી તેથી દરજીને જરા ડર રહેતો કારણકે ગામ-માં લોફરોનું જોર વધારે હતું વળી કેટલાક લહેરી લાલા તો નવીને દીઠી ત્યારથીજ ત્યાં આંગળ સાંજ સવાર ફેરા પર ફેરા મારી રહ્યા હતા તેથી મેરાઇ નવીને નજીક બોલાવીને કહેવા લાગ્યા કે જો આ ગામમાં બધી લાલટોળી છે માટે તું બીલકુલ બહાર નીકળીશ નહી નવીએ પુછયું

કે લાલટોળી એટલે શું મેરઇએ કહ્યું કે જાણુતી નથી જો લાલે લાલ બજાવે તાલ, મા ભઠીઆરી બાપ કલાલ તેના છોકરા લાલે લાલ માટે માંબાપ જો તું મારૂં ગરીબનું માને તો કદી અહુર હવાર બહાર નીકળીશ નહી અને જો ના કહેવા ઉપર ગઇતો ફરીતું મારી નથી આ પ્રમાણે મેરાઇ નવીને શીખામણ દઇને પોતે મંદીર તરફ ગયા, નવીએ વીચાર્યું કે, હું પરણીને આવી તે ગામના લોકો કયારે જાણુસે, માટે આજે કોઈ ઓર ઠાઠ કરીને પાણી ભરવાને બાને જરા નીકળી પડું તો ઠીક આમ ધારીને નવીએ તુરત ચાલુ જમાનામાં વપરાતોતદ્દન નવો ડ્રેસ પહેર્યો અને આંધળાંના આંખ્યો ઉઘડી જાય એવી બની ભાઇ મેં તો નજરે જોએલા શું એનો ઠાઠ જાણે શામ રંગની સ્વદેશી મડમ માથે ફેશન એબલ છટાદાર વાળનો ગુચ્છો વળી કાનમાં ઇન્ડીઅન ઝુઠા હીરાનાં એરીન્ગ કોટમાં મીણીઆં મોતીની માળા ઠેઠ સુધી જુઠી ઝીક ભરેલી લાંબી બાંયોનું પેટન્ટ પોલકું, ચાધરાને ફરતી ઝુલ અને તેની ઉપર હાલમાં વપરાતી સાદી પટ્ટીની ગરભ સુતરાઉ સાડી તથા પગમાં ગુજરાત લેધરની લેડી ફેશનની સ્વદેસી ખાસડીઓ વીગેરે પહેરીને બગલમાં બેડું લઇને મીસીસ કંકુડી વેટર ભરવા કુવા તરફ પલા-યન થઈ અને ચાલી ચાલી કુવા પાસે આવી તેવામાં ભોગ-જોગે તેને સેજ વાછુટ થઇ તેથી તે એકદમ શરમાઇ જઇને

બેડું નીચે મુકી આમતેમ જોવાલાગી તો કુવાની નજીક ઓલાણમાં બેસી રહેલો એક આખલો તેની નજરે પડયો તેથી તે ઘણી લજવાઇગઇ ને વીચાર કરવા લાગી કે જો આ વાછુટ થયાની વાત આ રડયો આખલો જો કદી કોઇને કહી દેશે તો નક્કી હું ફજેત થઇશ એમ ધારીને નવી આખલાની પાસે આવીને, ખોળો પાથરીને હાથ જોડીને કરગરીને કહેવા લાગી કે આખલા વીરા, આ વાત તું કોઇને કહીશ નહી, પરંતુ મચ્છર કરડવાથી આખલો વારે વારે માથું હલાવે તેથી નવીએ જાણ્યું કે આ રોયો માનશે નહી ને મને ફજેત કરશે તેને ઘણા કાલાવાલા કર્યા પરંતુ હઠીલે આખલે બીલકુલ માન્યું નહી તેવામાં મફતો મેરાઈ મંદીરથી ઘેર આવ્યા, અને ઘરમાં જોયું તો નવીને દીઠી નહી, તેથી મેરાઈ બબડવા લાગ્યા કે આ ખરા બપોરે મારી બેટી કંકુડી કયાં ગઇ હશે લાવ તપાસ કરૂં એમ કહીને પાડોશમાં પાનકોર રહેતી હતી તેને પુછ્યું ત્યારે તેણે કહ્યું કે નવીતો મોઠે કુવે પાણી ભરવા ગઈ છે. એવું સાંભળતાંજ મફતો મેરાઈ તો હાથમાં ગજ લઇને નવીનં પગલે ચઢ્યા ને કુવા આગળ આવીને જુવે છે તો કુવાના ઓલાણમાં નવી હાથ જોડીને આખલાને કરગરતી હતી, તે જોઇ મેરાઈએ પુછયું કે રાંડ આ સું કરે છે. નવીએ જુવાબ આપ્યો કે કરમ સંજોગે આ કુવા ઉપર ચઢતાં મને સેજ વાછુટ થઇ તે આ આખલો સાંભળી ગયો છે. હવે કદાચ જો તે ગામમાં

જઇને આ વાત કોઇને કરશે તો નક્કી મારી ઇજ્જત જશે એટલા માટે હું એને ખોળા પાથરીને તારની કરગરૂં છું પણ અન્યાઠી આખલો બીલ કુલ માંનતો નથી, હવે શું કરવું ? આખલો ગામના પોલીસ પટેલનો હતો તેથી મેરાઇએ નવીને કહ્યું કે ગભરાઇશ નહી આખલો પટેલનો માટે ચાલો આપડે પટેલને ત્યાં જઇએ અને આ વાત પટેલને ખાંનગીમાં બોલાવીને કહીએ એટલે પટેલ શાવણીઓ મોકલીને આખલાને ચોરામાં બોલાવશે અને ઠબકો દેશે એમ ધારીને મફતો ને કંકુડી બન્ને જણાં તાબડતોબ પટેલને ત્યાં ગયાં અને એકદમ પટેલની આગળ નજરાણું દાખલ રૂપીઆ પચીસ મુકીને પાઘડી ઉતારીને મેરાઇતો કહેવા લાગ્યો કે માબાપ મારી જતી આબરૂને અટકાવો કહીને રડી પડ્યો અને બધી હકીકત જાહેર કરી, તેથી પટેલે એકદમ ભંગીઆને બોલાવીને ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવીને સાદ પડાવ્યો કે મફતા મેરાઈની નવી તા. ત્રીજી માહે માર્ચ સને ૧૯૧૪ ના રોજ બપોરના બારવાગે મીઠે કુવે પાણી ભરવા ગઇ હતી એને કુવા ઉપર ચઢતી વખતે સહેજ વાછુટ થઈ છે. એવી વાત આખલો જો કોઇને કહે તો કોઇએ સાચી માનવી નહી આ પ્રમાણે ગામમાં ઢંઢેરો પીટાવીને સાદ પડાવી દીધો, તેથી મફતો મેરાઈ ઘણાખુશથયા અને ઉભીઆબરૂએ હરખાતા હરખાતા નવીને તેડીને ઘેરગયા.

જોયો આ અકલનો ઉપયોગ વાહરે મારા મેરાઇ.

રાગ કવીતાનો,

ને ગાયન સમજવા જેવું.

દેખા દેખી શીખ્યા ખોટું, સારી ટેવો કહાડીને;
ફાધરને કહે ડેમ ફુલ, વળી ગાળો દેતા માડીને.
વ્યસનની અંદર ભાનજ ભુલ્યા, આંખ્યો તો રહે છે રાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબાછો ગુજરાતી.
બ્રાહ્મણ થઈ રૂદ્રાક્ષો મુકી, ગાયત્રી ગંગાને તીર,
પુત્રીને સાટે પીતા પરણે, બેનને સાટે પરણે વીર.
ચંદન ચરચી ચામ બગાડયું, જાતી કેવી પંકાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી.
નહાવાથી તો ટાઢજ વાય છે, જનોઇ તો ફાંસીનો દોર;
મીસ્ટ મેવાને મુકી પડતા, શીદ ખાવોછો ખાટા બોર.
હરામ ચસકો ભાઇને પડીઓ, બાઈ બજારે ટીચાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી
પાછળ શોખા બદલે આગળ, વાંકા તો લટીઆં લબડે;
તેલ અતરથી પાંથી પાડે, બીજા પણ છોને બગડે.
તરીઆનો પણ ટેસ વધ્યો છે, નહી ચરબી દીલમાં માતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી.

કેમ અલી હું કેવી દેખઉં, મનમાં એવી મગરૂબી;
નવા ડ્રેસમાં નીત્ય નીત્ય ફરતી, વાહરે કળીયુગની ખુબી.
ઝીણા વસ્ત્રથી અંગ જણાવે, ઉઘાડી રાખે છાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી
જાણે હું તો મડમ બની ગઇ, નહી ગુજરાતીની બેટી;
બળી ગાંસડી બહુ લુગડાની, રાખે ટ્રંક ડબો પેટી.
આ બાસકીટને ભજીઆં એતો, ઉઘાડે છોગે ખાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક કેમ ડુબોછો ગુજરાતી.
કોણી સુધીની ગઈ કાંચળી, ખભા સુધીની થઇ ચોળી;
નાંણાં વાળી અને ગરીબની, ભેગી થઈ સળગો હોળી.
અલી બેન હું એ પણ આવું, કરવાને ઝાઝું ચહાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક કેમ ડુબોછો ગુજરાતી.
ઘરમાં ખાવાનું છે કે નહી, તેની પણ કંઈ નહી પરવા;
નવા ડ્રેસને નવા નમુના, પહેરીને જોઈએ ફરવા.
ઘરડાં માત પીતાને દેખી, મનમા તો બહુ મુંઝાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી.
લાજ મલાજો અળગો મુકયો, અડધે માથે ઓઢીને;
સુધારાનો સોખજ લાગ્યો, જુની સીસ્ટમ છોડીને.
વઉજીનો આવેશ જોઇને, સાસુ ઘરમાં અકળાતી;
ગાડરીઆ પ્રવાહની માફક, કેમ ડુબોછો ગુજરાતી

[વાત નંબર ૧૦.]

સરફરઅલી શેઠ એક ન્હાના ગાડામાં બેસીને, નજીકના
ગામડામાં ઉઘરાણી કરવા નીકળ્યા, રસ્તે ગાડું ધીમે ધીમે
ચાલતું હતું તેવામાં એક મોટો ઢાળીઓ આવ્યો તેથી ને
ગાડું તે ઢાળ ઉપર ચડયું ને શેઠને જરા આંચકો લાગ્યો.
તેથી તે એકદમ ગુસ્સે થયા, અને ગાડાવાળાને કરાંજીને
કહેવા મંડ્યા કે [illegible] કેવાત આડુંકેડું ગાડું હાંકે છે કે
ઘડીમાં ઉંચું થાય છે ને ઘડીમાં નીચું થાય છે, ત્યારે
ગાડાવાળાએ કહ્યું કે શેઠ રસ્તો એવો છે તેને હું શું કરૂં
વળી જુવો આ મોટો ઢાળ આવ્યો માટે સંભાળીને બેસજો
આમ કહેતામાંતો બળદો એકદમ ઢાળથી નીચે ઉતરવાને
દોડ્યા ત્યારે ગાડાવાળે કહ્યું કે શેઠ આડું પકડજો એટલે
તરતજ શેઠે પોતાની પહેરેલી ઝુંસનીનું નાડું પકડી લીધું
એટલામાં મોટો આંચકો લાગ્યો તેથી શેઠ ધબ દઈને નીચે
પડ્યા ને મોંઢામાં સઘળું ધુળ પેસી ગઈ છેવટ ગાડાવાળે શેઠને
ઉચકીને ગાડામાં બેસાડ્યા અને ધીમે ધીમે ગાડું હાંકતો
બારોબાર ઇસ્પીતાળમાં લઈ ગયો ત્યાં શેઠને હજાર [illegible]

પુછ્યું કે શેઠ આ સું લાગ્યું છે, ત્યારે સેઠે ઢીલુ મોહુ કરીને જુવાબ દીધો કે મેરબાન સાહેબ હું બારના ગાશામા બેસીને ચાંના નજીકના ગાંમરામાં ઉઘરાણી કરવા નીકલો ટે ગામસી ડોરેક ગાઉને છેતે આવો ટેવામાં ખુડાની એવીજ મરજી ઠઇ કે રસ્ટામાં એક મોતો ઢાલીઓ આવો ટેઠી બેલ એકદમ નાઠા ટારે બીચારે ગારા વાલે કીદું કે સેઠ આરૂ પકરો આરૂ પકરો ટારે સાલો મે બી ટેવોજ કે આરાને બડલે સુંથનીનું નારૂ પકરીને બેથો ટેવામાં એક આચકો લાગો કે હું ઢબડઇને નીચે પરો, ને મોરામાં મનતોરી પેસી ગઈ વલી લમનામાંબી જરા જપત લાગી છે, માતે મેરબાની કરોને જરા સારી મીરીસન વાપરજો વલી લોકો કહેવત કહે છે તે ખોટીતો નઇજ સાલુ કીદુ કઇક ને સમજા કસુ ટે આંખનું કાજલ ગાંરે ગસું.

તમામ જાતની દવાઓ અહીંથી મળશે, લખો જનરલ એજંન્ટ.

રાવ કવી એન્ડ કો.

મુ. કાલોલ.

જી.પંચમહાલ.

તદ્દન મફતમાં નશીબ અજમાવવાની—

સોનેરી તક !

તદ્દન વનપસ્તિમાંથી બનાવેલ ઝેરી અને માદક પદાર્થોથી રહિત, અદ્ભુત પૌષ્ટિક, સ્વર સુધારકને ખુશબોદાર પવિત્ર "પીનતાન" નુ ૪૫૫ ગોળીનું રૂપીઆ એક વાળુ સુંદર પેકેટ ખરીદનારને રૂપીઆ ચાલીસ હજારના રોકડ ઇનામોમાંનું ઇનામી બીલ મફત મેળવી નસીબ અજમાવો વી. પી. સાથે રૂ. ૧–૩–૦ સામટા રૂ. ૧૦–૬–૦ મોકલનારને અગીઆર પેકેટ તથા અગીઆર ઇનામી બીલ મોકલવામાં આવશે વધુ માટે લખો.

મેસર્સ. બી. આર. શાહ.

સોલ એજન્ટ પીનતાન. ઈ. કાર્યાલય.

ચુણેલ-વાયા-નડીઆદ